Ұлы Жібек Жолы

Дайындаған: Елеусіз Толқын
Тексерген: Кудайбергенов С.Е.

Ұлы Жібек Жолы

Ұлы Жібек Жолының даму тарихы

- ***Ұлы Жібек Жолы*** -Қытай жерінен басталып, Қиыр Шығыс пен Еуропа елдеріне беттеген керуен жолы.
- Жібек Жолы б.з.д III ғасырда сауда магистралі ретінде пайда болып, XVI ғасырға дейін қызмет етті.
- Еуразияның тарихында маңызды орын алғандықтан, кейін оған **"Ұлы"** сөзі қосылды.

- 1877ж неміс географы В.Рихтгофен Батыс пен Шығыс арасындағы байланысты түсіндіру үшін **“Жібек жолы”** терминін ұсынды.
- Жолдың бұлай аталуына сауданың негізгі заты – Қытайдан шығарылатын **жібек мата** себеп болды.

Жібек жолындағы қалалар

Баласағұн

Тараз

Отырар

Испиджаб

Кедер

Жібек жолы тек сауда жолы болып қана қалмастан, дүние жүзі өркениетін тоғыстырып, адамзат қоғамының дамуына өшпес үлес қосты. Оңтүстік Қазақстан мен Жетісу қалаларының Византия, Иран, Орта Азия, Кавказ, Алтай, Сібір, Шығыс Түркістанмен тығыз сауда байланыстары орнады. Шаштан (Ташкенттен) жол Гизгирдқа, Испиджабқа келіп, одан әрі керуен Таразға бағыт алған. Тараздан солтүстікте Адахкет, Дех-Нуджикет қалалары орналасқан қимақтарға, оңтүстікте өздерінің туған өлкесінде - Шельдяни, Куля және т.б. қалаларға тірелген.

Ұлы Жібек жолы көп халықтардың мәдениетін түйістіруімен бірге оның табиғатының ерекшеліктерін анықтауда тарихи қызмет атқарды. Бұл істе Қазақстан жерін мекендеген халықтардың еңбегі де бар. Олар тұрғын үйді (киіз үй), ат әбзелдерін жасау өнерін, кілем тоқуды, күмістен түрлі әсемдік бұйымдарды соғуды, бай ауыз әдебиетін мұра етіп қалдырған. Осының бір айғағы - Есік және Аралтөбе қорымдарынан табылған «Алтын киімді адам» ескерткіштері, Шығыс Қазақстандағы Берел қорымынан табылған олжалар, ежелгі Түрік жазба әдебиетінің орхон ескерткіштері.

Ұлы Жібек жолының халықаралық қарым – қатынасты дамытудағы тарихи маңызы.

Мемлекеттер арасында дипломатиялық қарым - қатынас орнады.

Елдер арасында сауда келісімдері жасалған.

Қытай жібегі елдердің елшіліктері арасында және патшалар үшін құнды сыйлық орнына жүрген

Ұлы Жібек Жолының жеке бөліктері

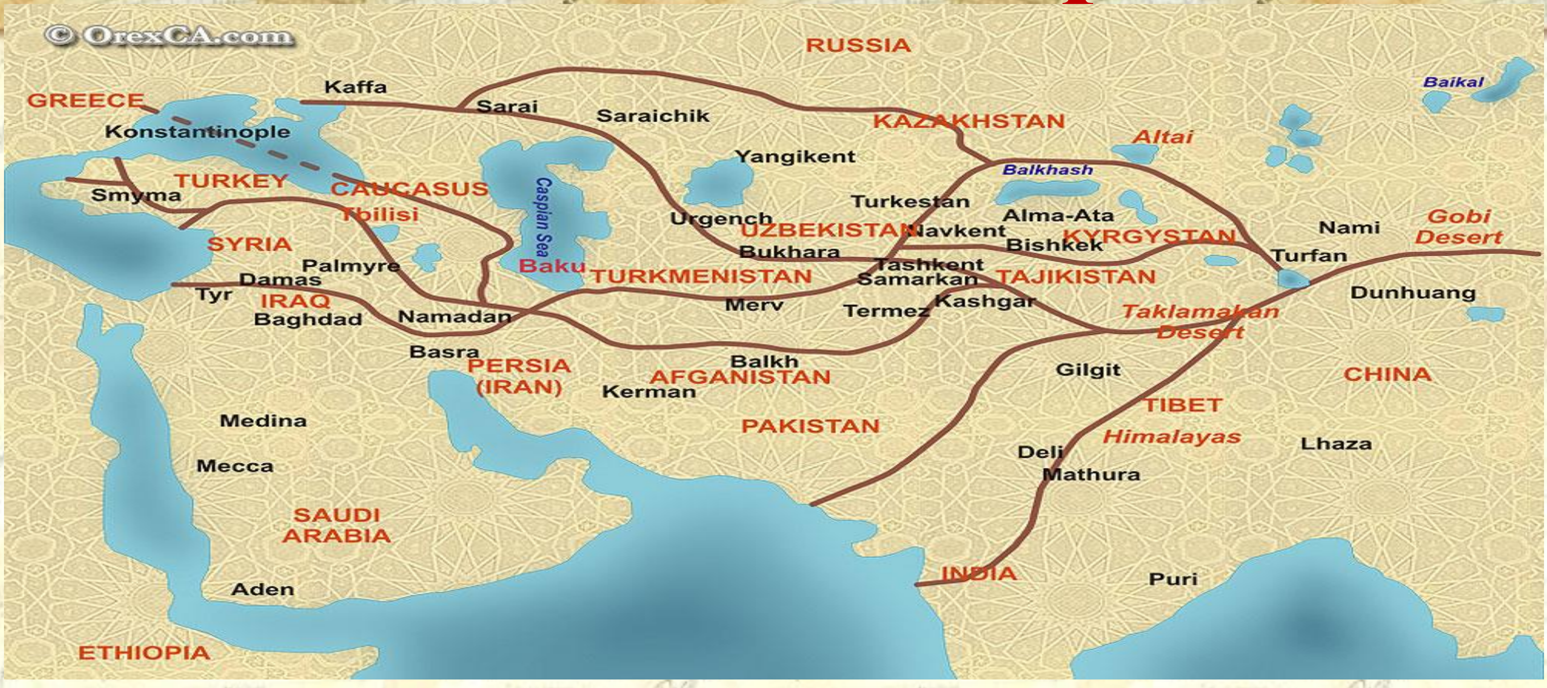

1. **Көктасты (лазурит) жол -** Орталық Азия мен Орталық Шығысты Үрдістан және Жерорта теңізімен байланыстырды.
2. **Нефритті жол –** Шығыс Түркістан Қытаймен байланыстырды.
3. **Дала жолы –** Қара теңіз жағалауынан Дон жағалауына дейін, одан Сарматтар жеріне, одан Ертіс пен Зайсан жағалауына дейін.

- **Сауда да маңызды рөлді қытайлықтар атқарды: өз елінен алынған тауарларды көрші елдерге тасу арқылы.**
- ***Қытай жібегі, фарфор, нефриттен жасалған заттар мен әшекейлер***
- **Қазақстан қалаларынан табылған.**

Ұлы жібек жолының маңызы

Түркі тілдес тайпалар саудамен айналысты.

ХҮІІғ теңіз жолының ашылуына байланысты Ұлы жібек жолы әлсірей бастады.

Соғдылар түріктердің тілін, әдет ғұрпын үйреніп мал өсіруді меңгерген

ХҮІІІғ ІІ-ші жартысы Ресеймен, қытаймен сауда жүргізді.

Т а р а у л а р

Орта Азия → **Асыл тұқымды жылқылар**

Шығыс елдері → **Пілдер, мүйізтұмақтар, барыс,арыстан, қаршыға бүркіт**

Мәдени өсімдіктер → **Жүзім түрлері, шабдалы,қауын,балғар бұрышы**

Ұлы Жібек Жолының тауарлары

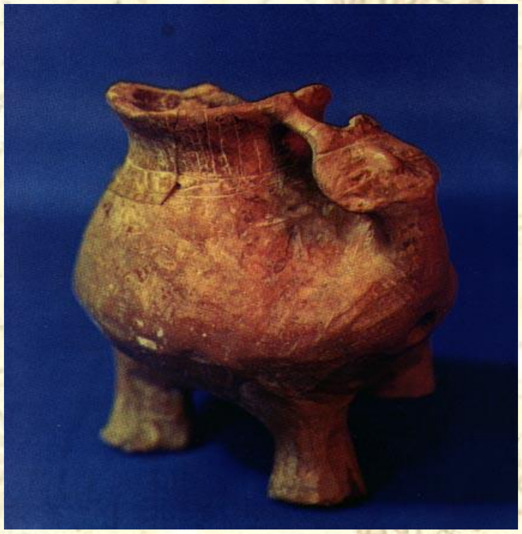

Ұлы Жібек Жолының тауарлары

Ұлы Жібек Жолының тауарлары

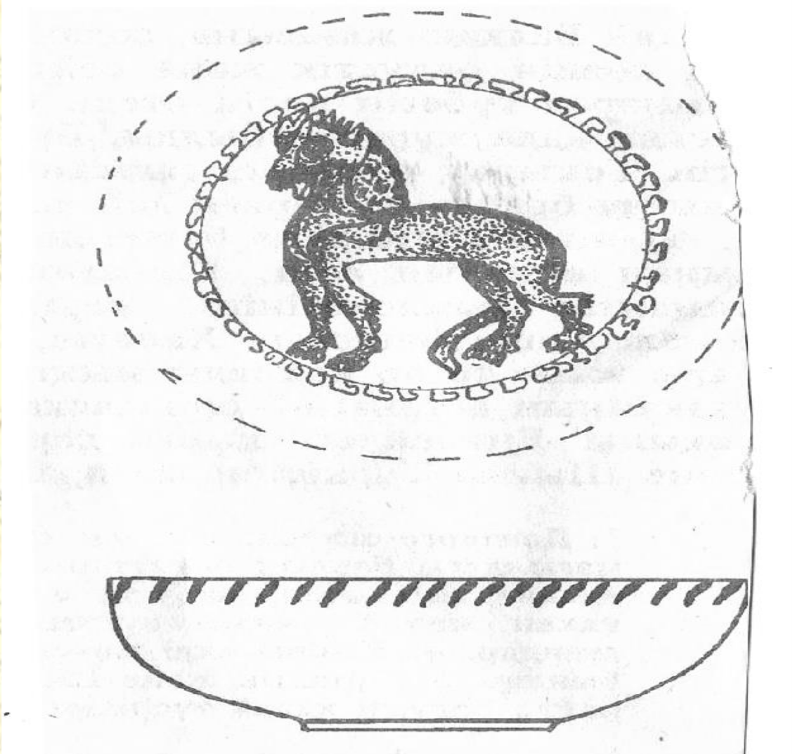

Сырлы тостаған (XI ғ.)

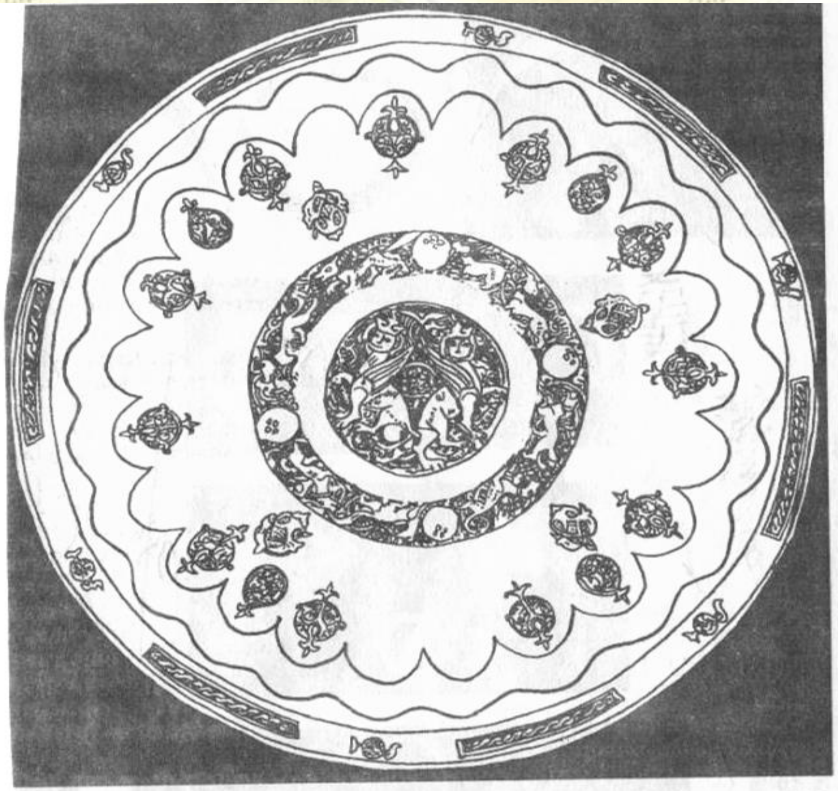

Қола табақ (XIII ғ.). *Талғар*

Ұлы Жібек Жолының тауарлары

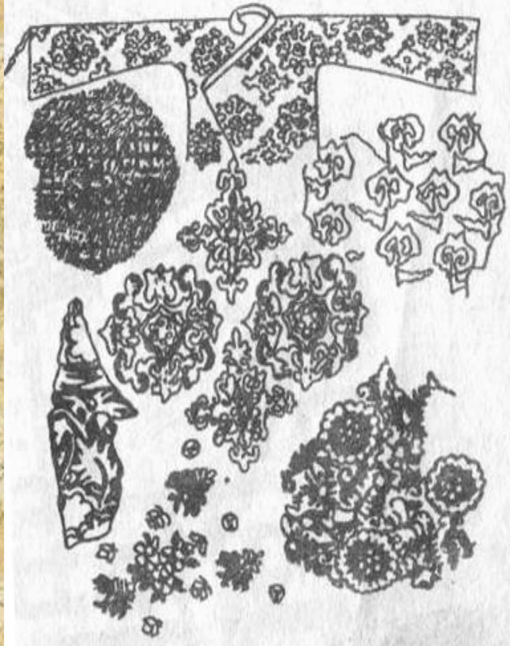

Қыпшақ бейітінен табылған жібек киімнің қалдығы (XIV ғ.)

59

Қола құмыра (XI ғ.).
Отырар жазирасы

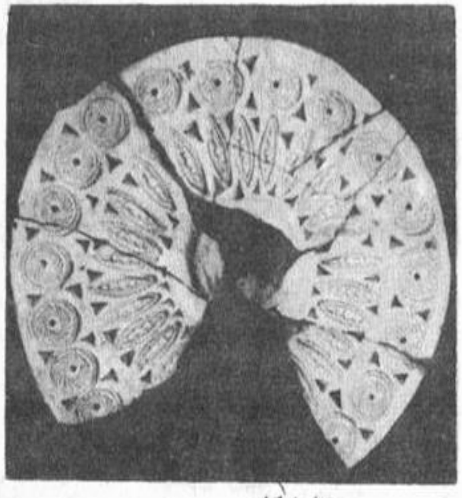

Құйма өрнекті қыш қақпақ (XII ғ.).
Отырар

Саудагерлердің жолға дайындығы

- Көрші елдерге саудаға саудагерге жалғыз өзі шығу қиынға соғатын, өйткені жолда қарақшылар кездесуі мүмкін және жол шығыны көбейе түседі.
- Алыс жолға, негізінен, көктемде шығатын.

Қытайға сапар шегу 3 жылдай уақытты талап ететін.

Қорытынды:

- Қорытындылай келе, әлем мәдениетінің қалыптасуына ерекше әсер еткен, өзіндік орны бар түркі мәдениеті жайлы көптеген мәліметтерге қанық болдық. Мұны біз сонау сақтар мен ғұндар заманынан бастау алатын көне түріктердің рухани мәдениеті мен Орхон-Енесей ескерткіштерінде бейнеленген Күлтегін мен Тоныкөктің қалдырған жазбаларынан-ақ көреміз. Ұлы Жібек жолы және ғасырдан ғасырға ұласып келе жатқан ұлағаты мол дәстүрлер мен тығыз байланыстар, әсіресе, оның кемел келешегі мені сүйсіндіреді әрі таңғалдырады.Еуропа мен Азияны, Шығыс пен Батысты ұштастырған бұл жол түрлі мәдениеттің дамуына ықпал етіп, алыс-жақын елдердің өзара қарымқатынас жасауына өте қолайлы еді. Қазақ даласында өмір сүрген сол замандағы отырықшы қала тұрғындары мен көшпелі тайпалар адамзат мәдениетінің дамуына әсерін тигізген. Халықтың тұрмыс-тіршілігі жақсарып, білім деңгейлері көтерілді. Саусағынан өнер тамған қолөнер шеберлері өздерінің таңғажайып туындыларын дүниеге әкелді.
-